

تاثیر بحران های مالی بین المللی جهانی علیه ایران بر کیفیت سود شرکت های تولیدی (شواهدی از شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران)

وحید بخردی نسب^۱، سیدمجتبی احمدی^۲

^۱ دانش آموخته‌ی کارشناسی ارشد حسابداری؛ کارمند دانشگاه صنعتی اصفهان (نویسنده مسئول).

^۲ دانش آموخته‌ی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

چکیده

کیفیت سود گزارش شده برای سرمایه گذاران از اهمیت ویژه ای برخوردار است. سرمایه گذاران علاقمندند منافع آتی سرمایه گذاری خود را برآورد کنند تا بتوانند درباره دریافت سود نقدی آتی و نیز ارزش سهام خود قضاوت کنند. لذا در این پژوهش تاثیر بحران های مالی بین المللی بر کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران، مورد بررسی قرار گرفته است. در صورتی که اطلاعات مالی شرکت، مربوط به دوره بحران مالی جهانی باشد (سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۰)، از متغیر دو مجازی استفاده شده و پس از آن تاثیر این متغیر بر کیفیت سود سنجیده شده است. کیفیت سود بر اساس اصلاحاتی برای عملکرد گذشته مطابق با پژوهش بخردی نسب و ژولانژاد (۱۳۹۴) تبیین شده است. برای آزمون فرضیه های این پژوهش از اطلاعات شرکت های تولیدی بزرگ در ایران طی دوره زمانی ۹ ساله، از ابتدای سال ۱۳۸۵ - ۱۳۹۳ و از مدل رگرسیون چند متغیره و تحلیل داده های ترکیبی استفاده شده است. آزمون فرضیه ها نشان می دهد که فرضیه های پژوهش تایید شدند. در واقع شواهد حاکی از این مهم است که تشدید بحران مالی باعث افت کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده و تقلیل بحران مالی باعث بهبود کیفیت سود شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده است.

واژه های کلیدی: سود، کیفیت سود، بحران مالی بین المللی، اقلام تعهدی، اقلام تعهدی اختیاری.

۱- مقدمه

نقش اصلی اطلاعات حسابداری در بازارهای مالی فراهم کردن زمینه‌های لازم برای تخصیص بهینه‌ی منابع است. بحران در بازارهای مالی غرب که در حقیقت به وقایع پس از ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۰۱ میلادی مربوط می‌شود، از اواسط اوت سال ۲۰۰۷ میلادی با انتشار گزارش‌هایی مبنی بر وجود مشکلاتی در برخی از مؤسسات اعتباری فعال در بخش مسکن آمریکا آغاز شد. در ماه‌های بعدی در بخش‌های مالی ایالات متحده آمریکا و شمار دیگری از کشورهای غربی انعکاس یافت و به تدریج به اغلب کشورهای جنوب غرب آسیا و خاورمیانه گسترش یافت (عطائی و عزیزنژاد، ۱۳۸۷).

تشکیل حساب مسکن در پی حباب تکنولوژی، نوآوری مالی، به ویژه اوراق بهادار متکی بر وام‌های رهنی و به کارگیری مشتقات در معاملات اوراق بهادار متکی بر وام‌های رهنی از مهمترین مؤلفه‌های بحران اخیر بودند. این بحران به سرعت به بازار سهام رسید و با سقوط وال استریت به بحران بزرگ مالی تبدیل شد. در پی تزلزل بورس‌های جهانی و کاهش بی‌سابقه ارزش سهام، برخی از مؤسسات مالی ورشکست شدند. به همین جهت نگرانی در بازارهای مالی افزایش یافت و موجب کاهش شدید اعتبارات، رکود اقتصادی و بیکاری شد. دامنه این بحران صرفاً به بخش مالی محدود نشد و با کاهش مصرف خانوار سطح فروش و سود بنگاه‌های اقتصادی افت کرد و زمینه را برای کاهش سرمایه‌گذاری و افزایش بیکاری فراهم نمود و باعث تشدید بحران شد (مهاجری، ۱۳۸۸).

به طور کلی، یک بحران مالی می‌تواند به عنوان یک وقفه در عملکرد طبیعی بازارهای مالی تعریف شود، به عنوان مثال ترومبتا و ایمپراتور^۱ (۲۰۱۴) بحران مالی را به عنوان یک رویداد که از دست دادن ارزش اقتصادی بخش قابل توجهی از سیستم مالی را، همراه با کاهش اعتماد توامان و افزایش عدم اطمینان در مورد بهره‌برداری از سیستم مالی را در پی دارد تعریف می‌کند.

بحران مالی علاوه بر اینکه متغیرهای واقعی اقتصادی را در مقیاس کلان تحت تأثیر قرار داده، در مقیاس کوچک متغیرهای مالی و نسبت‌های واحدهای تجاری و شرکت‌های بورسی را هم نیز تحت تأثیر قرار داده است. همچنین بحران‌های جهانی علاوه بر اثرگذاری روی کشورها، روی سطوح تجاری شرکت‌ها اثر مستقیم دارند. شرکت‌ها هم‌زمان با بحران تغییرات خاصی در ترکیب صورت‌های مالی شان پدیدار می‌شود. این تغییرات عمیقاً اثر خاصی بر روی سطوح فعالیت و استقرای شرکت‌ها دارد. این مشکلات در سودآوری، استقرای، بازده نقدی و پرداخت‌دهی، بر فعالیت شرکت‌ها تأثیر منفی داشته است (کورت و آتماکا^۲، ۲۰۱۱).

نسبت‌های مالی ابزار مهمی در تعیین نقدینگی، ساختار مالی، سطوح عملکرد و فعالیت واحدهای تجاری در شرایط سودآوری می‌باشند. در زمان‌های بحران ممکن است اثر منفی در سودآوری و سطوح سودآوری واحدهای تجاری و همچنین دیگر نسبت‌های مالی اتفاق بیفتد. سود یکی از اساسی‌ترین عناصر صورت‌های مالی است که همواره مورد توجه قرار گرفته است و از آن به عنوان معیاری برای ارزیابی تداوم فعالیت، کارایی و بازنگری ساختار قراردادهای نمایندگان واحدهای تجاری و اقتصادی یاد می‌شود. سطوح سودآوری واحدهای تجاری تمایل به کاهش در طی دوره بحران دارد، که به نرخ‌های منفی در سطوح سودآوری منجر می‌شود (کامیابی و همکاران، ۱۳۹۲).

از طرفی مدیران علاقه‌مند به حفظ رشد سود هستند، زیرا پاداش آنان اغلب به سود شرکت وابسته است. به همین دلیل در پی رسوایی‌های مالی اخیر، تحلیل‌گران مالی، مدیران و سرمایه‌گذاران در سال‌های اخیر به گزارش سودآوری شرکت‌ها توجه زیادی داشته‌اند و در پی این رسوایی‌ها و بحران‌های مالی، اطمینان و اعتماد سرمایه‌گذاران به سیستم گزارشگری مالی ضعیف شده و کیفیت سود به عنوان یک عامل مهم در تعیین اعتبار و قابلیت اعتماد ارقام گزارش شده، پدیدار گشته است. در نتیجه، تعیین کیفیت اطلاعات حسابداری و نتایج حاصل از آن، مورد علاقه‌ی سرمایه‌گذاران، مدیران، قانون‌گذاران و تدوین‌کنندگان

¹Trombetta and Imperatore

² Kurt and Atmaca

استانداردها است. سود حسابداری و اجزای آن از جمله اطلاعاتی محسوب می‌شود که در هنگام تصمیم‌گیری توسط افراد در نظر گرفته می‌شود. سود حسابداری مبتنی بر ارقام تعهدی از نظر بسیاری از کاربران اطلاعات صورت‌های مالی، ابزاری برای سنجش عملکرد شرکت‌ها محسوب می‌شود. منظور از ارزیابی عملکرد شرکت‌ها ارزیابی کلی وضعیت مالی و نتایج عملیات برای تصمیم‌گیری‌های منطقی است (مهرانی و همکاران، ۱۳۹۲).

سهامداران که مهم‌ترین گروه کاربران اطلاعات صورت‌های مالی هستند منافع خود را در اطلاعات سود جستجو می‌کنند. سود حسابداری نشانه‌ای است که موجب تغییر باورها و رفتار سرمایه‌گذاران می‌شود. کیفیت سود می‌تواند در گزارشگری مالی، در شرایطی که بازار دچار بحران مالی است، اطمینان سرمایه‌گذاران را تحت تاثیر قرار دهد. از عوامل مهم مؤثر در کیفیت سود می‌توان به روش‌های متعدد حسابداری، نارسایی‌های موجود در فرآیند برآوردها و پیش‌بینی‌ها، اختیار عمل مدیران و تاثیرپذیری سود از مبانی گزارشگری و صلاحدید مدیران اشاره کرد. عبارت کیفیت سود به توانایی مدیران در استفاده از اقلام اختیاری در اندازه‌گیری و گزارشگری سود اشاره دارد. اقلام اختیاری ممکن است شامل انتخاب از بین اصول یا استانداردهای حسابداری و به کارگیری برآوردها و زمان‌بندی معاملات برای شناسایی اقلام غیرعادی در سود باشد. در طول سه دهه اخیر بحث کیفیت سود مورد توجه خاص پژوهشگران قرار گرفته و تلاش بر این بوده است که با دست یافتن به یک روش منطقی و معتبر، کیفیت سود مورد ارزیابی قرار گرفته و عوامل تاثیرگذار بر آن شناسایی شود (دسای و همکاران^۱، ۲۰۰۹).

روساین^۲ (۱۹۹۹) سودی را با کیفیت‌تر می‌داند که پایدارتر باشد. از دید ریچاردسون و همکاران^۳ (۲۰۰۱) کیفیت سود درجه ثبات عملکرد عایدات در دوره‌ی آینده است. تعریف بنیش و وارگاس^۴ (۲۰۰۲) از کیفیت سود احتمال پایداری عایدات جاری در آینده است. پنمن و ژانگ^۵ (۲۰۰۲) کیفیت سود را توانایی سود در نشان دادن عایدات آینده تعریف می‌کنند. کیفیت سود زمانی مطرح می‌شود که تحلیلگران مالی تعیین کنند تا چه میزان سود گزارش شده، منعکس کننده‌ی سود واقعی است. برداشت عموم سرمایه‌گذاران از مفهوم سود واقعی، سود حاصل از عملیات عادی است که قابل تکرار در سال‌های مالی آینده و ایجاد کننده جریان‌های نقدی است. مفهوم کیفیت سود به دو ویژگی سودمندی در تصمیم‌گیری و ارتباط بین کیفیت سود و سود اقتصادی اشاره می‌کند (سجادی و محمدی، ۱۳۸۹).

مسئله انگیزه برای کیفیت سود و مدیریت سود در سال‌هایی که وضعیت مالی شرکت نامطلوب بوده و نشانه‌هایی از حرکت به سمت بحران مالی برای مدیر پدیدار می‌شود، به منظور پنهان نمودن عملکرد ضعیف شرکت افزایش می‌یابد. بررسی تأثیر گذاری بحران‌های مالی جهان و کمیت و کیفیت تأثیر این بحرانها بر بازار مالی کشور، موجب شد تا رابطه بین این بحران‌ها و کیفیت سود شرکت‌ها، مورد توجه محافل علمی قرار گیرد. بحران مالی علاوه بر اینکه متغیرهای واقعی اقتصادی را در مقیاس کلان تحت تأثیر قرار داده، در مقیاس کوچک متغیرهای مالی و نسبت‌های واحدهای تجاری را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در واقع، این نسبت‌های مالی اطلاعات مهمی برای مدیران واحدهای تجاری، وام‌گیرندگان، سرمایه‌گذاران و دولت ارائه می‌کنند. بحث نظری توسط پلاننتین و همکاران^۶ (۲۰۰۸) از این ادعا حمایت می‌کند. بارث و لنداسمان^۷ (۲۰۱۰)، لئوز و همکاران^۸ (۲۰۰۳) و مگنان و مارکاریان^۹ (۲۰۱۱) به چند نمونه از کاستی‌های گزارش‌های مالی در زمان بحران اشاره می‌کنند: از قبیل عدم قطعیت از حساب‌ها، کنترل ناکافی، تاثیر اندازه‌گیری و افشای ریسک در صورت‌های مالی که موارد اشاره

^۱Desai et al.

^۲Revsine.

^۳Richardson et al.

^۴Beneish and Vagus.

^۵Penman and Zhang.

^۶Plantin et al.

^۷Barth and Landsman.

^۸Leuz et al.

^۹Magnan and Markarian.

شده مانع ایجاد اطمینان و استفاده از صورت های مالی می شود. در نهایت بادرسچر و همکاران^۱ (۲۰۱۰)، لوکس و لوئر^۲ (۲۰۰۹)، رایان^۳ (۲۰۰۸) و ترنر^۴ (۲۰۰۸) استدلال می کنند که موسسات مالی تاثیر بیشتری از حسابداران در اعمال ثبات بازار بازار های مالی دارند (ترومبتا و ایمپراتور، ۲۰۱۴). از این رو در این پژوهش سعی بر سنجش کیفیت سود در شرایطی که شرکت ها دچار بحران مالی هستند را داریم. پیش بینی می شود که شرکت های تجاری در شرایطی که دچار بحران می شوند، از حربه های مدیریتی و انتخاب های اختیاری استفاده کرده و سود واحد را دستکاری می کنند. با این عمل مدیران جز تعهدی سود را تغییر داده و وضعیت سودآوری شرکت را از حالت بی ثبات خارج و کیفیت سود را به سطحی می رسانند که نزد سهامداران و ذی نفعان و سرمایه گذاران چشمگیر باشد. پس با توجه به مطالب گفته شده سوال اصلی این پژوهش از این قرار است که آیا کیفیت سود رابطه معناداری با بحران مالی دارد یا خیر؛ به عبارتی دستکاری سود با انتخاب های اختیاری مدیران تاثیری بر رفتار سایر تامین کنندگان مالی در شرایطی که بازار دچار بحران شدید مالی است دارد یا خیر.

۲- چارچوب نظری پژوهش

سود خالص یا سطر آخر^۵، توجه عده کثیری از محققین و پژوهشگران حسابداری و علوم مالی را به خود معطوف کرده است. سود مهمترین محصول سامانه حسابداری می باشد که هدف اصلی آن فراهم آوردن اطلاعات لازم برای ارزیابی عملکرد و توانایی پیش بینی جریان های نقدی آتی است. سود در سیستم تعهدی و تحت تاثیر رویه های حسابداری که مدیریت انتخاب می نماید، محاسبه می گردد. اگر سود کیفیت لازم را نداشته باشد، نمی تواند در تصمیم گیری های سرمایه گذاران مفید واقع شود؛ بنابراین کیفیت سود از معیارهای با اهمیت در تصمیم گیری ها محسوب می گردد. از طرفی مدیران علاقه مند به حفظ رشد سود هستند، زیرا پاداش آنان اغلب به سود شرکت وابسته است. به همین دلیل در پی رسوایی های مالی اخیر، تحلیل-گران مالی، مدیران و سرمایه گذاران در سال های اخیر به گزارش سودآوری شرکت ها توجه زیادی داشته اند و در پی این رسوایی ها و بحران های مالی، اطمینان و اعتماد سرمایه گذاران به سیستم گزارشگری مالی ضعیف شده و کیفیت سود به عنوان یک عامل مهم در تعیین اعتبار و قابلیت اعتماد ارقام گزارش شده، پدیدار گشته است. در نتیجه، تعیین کیفیت اطلاعات حسابداری و نتایج حاصل از آن، مورد علاقه ی سرمایه گذاران، مدیران، قانون گذاران و تدوین کنندگان استانداردها است. مسلماً انگیزه برای کیفیت سود و مدیریت سود در سال هایی که وضعیت مالی شرکت نامطلوب بوده و نشانه هایی از حرکت به سمت بحران مالی برای مدیر پدیدار می شود، به منظور پنهان نمودن عملکرد ضعیف شرکت افزایش می یابد. بررسی تأثیر گذاری بحران های مالی جهان و کمیت و کیفیت تأثیر این بحران ها بر بازار مالی کشور، موجب شد تا رابطه بین این بحران ها و کیفیت سود شرکت ها، مورد توجه محافل علمی قرار گیرد. در این قسمت در راستای بررسی چارچوب نظری پژوهش نخست به بررسی ادبیات نظری صورت های مالی، خصوصیات کیفی صورت های مالی، مفهوم کیفیت گزارشگری مالی، گزارشگری سود، نارسایی محتوای اطلاعاتی سود، ظهور نظریه کیفیت سود، تعریفی از کیفیت سود، ابعاد کیفیت سود، چارچوب نظری کیفیت سود، عناصر کیفیت سود، ارزیابی کیفیت سود، پیامدهای اقتصادی کیفیت سود، اهداف گزارشگری مالی، تئوری های کیفیت گزارشگری مالی پرداخته شده است و در بخش بعد به آشفتگی مالی، بحران مالی، بحران مالی جهانی، محدودیت های تامین مالی، انواع روش های تامین مالی، روش های تامین مالی داخلی و خارجی و در نهایت پیشنهاد پژوهش تشریح شده است.

۲-۱- سود

در ابتدای پیدایش انسان، منفعت گرایی در ذات او بوده است. با پیدایش علم اقتصاد و کاربرد آن در حسابداری، مفهوم منفعت گرایی جای خود را پیدا کرده است؛ به طوری که حسابداری دو طرفه با نظریه مالکیت^۶ شروع شد. بعدها تئوری تفکیک

^۱Badertscher et al.

^۲Laux and Leuz.

^۳Ryan.

^۴Turner.

^۵Bottom line

شخصیت^۱ مطرح گردید. در این تئوری، شخصیت واحد تجاری جدای از شخصیت صاحبان آن بوده و هدف مؤسسه، ایجاد سود حسابداری برای سهامداران و بستانکاران بوده است و به دنبال آن تئوری های مؤسسه^۲، حقوق باقی مانده^۳ و حساب های مستقل^۴ مطرح شدند که هر کدام تقسیم جدیدتری از اطلاعات حسابداری، به خصوص سود ارائه می دهند. در تئوری حساب های مستقل، سود حسابداری معنی و مفهومی ندارد. در تئوری مؤسسه، واحد تجاری یک بنگاه اجتماعی به حساب می آید که برای عموم منافع ایجاد می کند و منافع آن سود حسابداری نیست بلکه ارزش افزوده است. امروزه اقتصاد دانان می گویند سود تنها انگیزه تأسیس مؤسسه ها نیست بلکه معتقدند که مؤسسه ها با اهداف رفاهی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی هم ممکن است ایجاد شوند. البته در کنار نظریه اقتصاددانان این نظریه وجود دارد که اکثر واحدهای تجاری برای سودآوری تأسیس می شوند (خوش طینت و اسماعیلی، ۱۳۸۵).

۲-۲- کیفیت سود

نظریه کیفیت سود برای اولین بار توسط تحلیل گران مالی و کارگزاران بورس مطرح شد، زیرا آنان احساس می کردند سود گزارش شده قدرت سود را آن چنان که در ذهن مجسم می شود نشان نمی دهد. آنان دریافتند که پیش بینی سودهای آینده بر مبنای نتایج گزارش شده، کار مشکلی است. افزون بر این، تحلیل گران فهمیدند که تجزیه و تحلیل صورت های مالی شرکت ها به دلیل نقاط ضعف متعدد در اندازه گیری اطلاعات حسابداری کار مشکلی می باشد. سوال اساسی این است که چرا تحلیل گران مالی در ارزیابی خود از سود خالص گزارش شده و یا سود هر سهم شرکت استفاده نمی کنند؟ پاسخ این است که در تعیین ارزش شرکت نه تنها به کمیت سود، بلکه باید به کیفیت آن نیز توجه شود. منظور از کیفیت سود، زمینه بالقوه ی رشد سود و میزان احتمال تحقق سودهای آتی است. به بیان دیگر، ارزش یک سهم تنها به سود هر سهم سال جاری شرکت بستگی ندارد بلکه به انتظار از آینده شرکت و قدرت سودآوری سال های آینده و ضریب اطمینان نسبت به آن بستگی دارد.

کیفیت سود یکی از واژگان حسابداری بوده که نظرات بسیار متفاوتی در مورد تعریف آن وجود دارد. به عنوان مثال کیفیت سود به عنوان نزدیکی سود گزارش شده حسابداری به سود اقتصادی تعریف می شود. به عبارت دیگر، نزدیکی بیشتر سود حسابداری به سود اقتصادی، بیانگر کیفیت بیشتر سود است. نظریه کیفیت سود برای اولین بار توسط تحلیل گران مالی و کارگزاران بورس مطرح شد، زیرا آنها احساس می کردند سود گزارش شده قدرت سود شرکت را آنچنان نشان نمی دهد که در ذهن مجسم می کنند. آنها دریافتند که تجزیه و تحلیل صورتهای مالی شرکت ها به دلیل نقاط ضعف متعدد در اندازه گیری اطلاعات حسابداری کار مشکلی است. سوال اساسی این است که چرا تحلیل گران مالی در ارزیابی خود از سود خالص گزارش شده و یا سود هر سهم شرکت (بدون تعدیل) استفاده نمی کنند و جانب احتیاط را رعایت می نمایند. پاسخ این است که در تعیین ارزش شرکت نه تنها به کمیت سود، بلکه باید به کیفیت آن نیز توجه شود. منظور از کیفیت سود، زمینه بالقوه رشد سود و میزان احتمال تحقق سودهای آتی است. به عبارت دیگر، ارزش یک سهم تنها به سود هر سهم سال جاری شرکت بستگی ندارد بلکه به انتظارات ما از آینده شرکت و قدرت سودآوری سال های آتی و ضریب اطمینان نسبت به سودهای آتی بستگی دارد (جهانخانی و ظریف فرد، ۱۳۷۴).

برداشت حسابداران و تحلیل گران مالی از واژه سود متفاوت است. تحلیل گران مالی عموماً سود گزارش شده (سود حسابداری) را متفاوت از سود واقعی می دانند. یکی از دلایل این تفاوت از دیدگاه تحلیل گران این است که سود می تواند به وسیله مدیران دستکاری شود. تحلیل گران مالی تلاش می کنند تا چشم انداز سود شرکتها را ارزیابی کنند. چشم انداز سود به ترکیب ویژگی های مطلوب و نامطلوب سود خالص، اشاره دارد. برای نمونه، شرکت دارای عناصر و اقلام ثابت در صورت سود و زیان خود

¹ Proprietary Theory

² Enterprise Theory.

³ Residual Equity Theory.

⁴ Fund Theory.

نسبت به شرکت فاقد این اقلام و عناصر، کیفیت سود بالاتری دارد. همین امر به تحلیل گران اجازه می دهد سود آتی شرکت را با قابلیت اطمینان بیشتری پیش بینی نمایند (اسماعیلی، ۱۳۸۶).

کیفیت گزارشگری، یعنی میزان مفید بودن و قابلیت استفاده از اطلاعات در تصمیم سازی، که دیدگاه های مختلفی را نیز به دنبال دارد. ریبال یکی از ویژگی های مهم آن را شناسایی به موقع زیان می داند و به موقع بودن را از عناصر کیفیت بر می شمارد (ریبال^۱، ۲۰۰۴). از نظر باسو این امر به معنای شناسایی زیان های اقتصادی است (باسو^۲، ۱۹۹۷). سود حسابداری معیاری برای ارزیابی گزارشگری مالی است، زیرا تغییر در کمیت ترانزنامه، به دنبال صورت سود و زیان رخ می دهد (بدون در نظر گرفتن طبقه بندی مجدد) و شناسایی به موقع سود و زیان منجر به تجدید به موقع تمامی متغیرها و نسبت های مالی می گردد. اگرچه سود بیانگر عملکرد نهایی شرکتها است، ولی هر شرکتی دارای سیستم حسابداری با حساب های خاص خود است که منجر به ارائه سودهای مختلف می گردد. بنابراین باید بتوان داستان واقعی این ارقام را برای سرمایه گذاران تشریح کرد (شباهنگ، ۱۳۸۱). تعریف قطعی از کیفیت سود و ملاکهای تعیین کننده آن ارائه نشده، به طوری که از نظر سیگال در ۱۹۹۷ تعریف آن ساده نیست (سیگال^۳، ۱۹۸۲) و بنیش نیز برای آن تعاریف متعددی قائل است. کیفیت سود تاحدی به سود هیکس^۴ در ۱۹۳۹ نزدیک است، یعنی سود نزدیک به سود هیکس دارای کیفیت بالایی است. لازم به ذکر است که سود از نظر هیکس به میزان مصرفی، در شرکت اتلاق می گردد؛ به طوری که ارزش اقتصادی اول دوره شرکت با آخر دوره آن برابر باشد. این معیار، بیانگر تغییر در خالص دارایی های اقتصادی است و نهایت اینکه از نظر کمیسیون بورس اوراق بهادار، عایدات مدیریت شده از کیفیت پایینی برخوردارند.

۲-۳- بحران مالی شرکت ها

انعطاف پذیری واحدهای کوچک و متوسط، این مجموعهها را قادر ساخته است تا با توجه به تقاضای بازار و در مدت کوتاهی، خطوط تولید کارگاه خود را تغییر داده و کالاهای مورد نیاز مشتریان را با استانداردهای قابل قبول و با هزینه های بسیار نازل تر از صنایع بزرگ، تولید و عرضه نمایند. گذشته از این، با حرفه‌ای شدن فعالیت های کاری بنگاه های کوچک و متوسط، این واحدها قادر بوده تا بیشترین خلاقیت و نوآوری صنعتی را در جهت تنوع بخشیدن به تولیدات و کسب بازارهای جدید از خود نشان دهند. این خصلت بنگاه های کوچک تحت عنوان «کارآفرینان خلاق» معروفیت جهانی دارد، به طوری که در سال ۱۹۹۳ میلادی، بالغ بر ۹۰ درصد از نوآوری های صنعتی هندوستان، توسط بنگاه های کوچک و متوسط به انجام رسیده است.

بنگاه های کوچک و متوسط صنعتی، در کنار ویژگی‌های مؤثر و مثبتی که به آن ها اشاره شد، با چالش ها و محدودیت های خاصی نیز مواجه هستند که مواردی از جمله محدودیت سرمایه، محدودیت در حجم تولید، کمبود نیروی انسانی متخصص، ناتوانی واحدها در بازاریابی و صادرات مستقیم و ضعف مدیریت، از اهم این معضلات هست. با توجه به محدودیت های ذاتی بنگاه های کوچک و متوسط صنعتی، این واحدها به تنهایی تاب تحمل نوسانات شدید اقتصادی را نداشته و چنانچه این واحدها تحت برنامه‌های حمایتی قرار نگیرند، با همان سرعت و سهولتی که پا به عرصه وجود می‌گذارند، با همان سرعت نیز در مقابل مشکلات و تحولات ناهماهنگ اقتصادی تعطیل می‌گردند (ایزد خواه و همکاران، ۱۳۸۸).

۲-۴- بحران مالی جهانی

بحران مالی که طی سال های اخیر دامن گیر کشورهای جهان و به ویژه کشورهای ثروتمند شده است، یکی از شوک های اقتصادی بزرگ به شمار می رود که پیامد های آن سال ها طول می کشد تا خسارت های وارده را جبران سازد. اکنون این سؤال مطرح می گردد که ماهیت بحران مالی فعلی در جهان چیست و این بحران از کدام نقطه آغاز شده است؟ بحران مالی جهانی در ابتدا از آمریکا و آن هم از بخش مسکن آغاز گردید و در دیگر شرکت ها، بانک ها و... سرایت کرد.

¹Rayball.

²Basu.

³Siegal.

⁴Hicks.

با این تحلیل که نرخ بهره در حقیقت قیمت وام (قرضه) دریافتی از بانک ها است. اگر نرخ بهره کاهش یابد وام گرفتن ارزانتر می شود و مردم با اشتیاق بیشتری اقدام به وام گرفتن می کنند. از سوی دیگر اکثریت قریب به اتفاق آمریکائیان هنگام خرید خانه وام می گیرند؛ یعنی به عنوان مثال یک آمریکایی فقط با ۲۵ هزار دلار می تواند، صاحب خانه شوند و ۹۵ درصد قیمت خانه توسط وام بانک ها تامین می شود و هر آمریکایی می تواند برای خانه تاسقف ۵۰۰ هزار دلار وام و حتی بیشتر دریافت کند. پس از حملات ۱۱ سپتامبر در آمریکا و ترس از ورشکستگی اقتصادی در سایه وحشتی که از این حادثه در میان مردم آمریکا و تا حدودی اروپا ایجاد شده بود، در سال ۲۰۰۱ دولت آمریکا، توسط فدرال رزرو (که یک سیستم قدرت مند مالی در ایالت های مختلف آمریکا است) نرخ بهره بین بانکی را کاهش داد به طوری که نرخ بهره از حدود ۶ درصد در مدت کوتاهی به یک درصد کاهش یافت. از نرخ بهره بازار به تبع این کاهش به صورت کم سابقه ای کاسته شد و چون بهای وام کاهش یافت تقاضا برای وام (مخصوصا خرید خانه) افزایش پیدا کرد. در نتیجه، تقاضا برای خرید مسکن در آمریکا افزایش یافت و صدها میلیون آمریکایی برای خرید و ساخت خانه و دیگر نیاز مندی های شان تقاضای وام کردند و معتبر ترین سند ضمانتی آنان سند منزل شان بود. وقتی قیمت خانه در حال افزایش است، طبیعی است که بانک اعتباردهنده نگران بازپرداخت اقساط وام توسط خریدار خانه و یا وام گیرنده ای که سند منزل را ضمانت گذاشته، نیست. چون اگر خریدار خانه قادر به پرداخت اقساط خرید خانه نباشد، خود خریدار خانه را به قیمت بالاتر می فروشد و یا بانک وام دهنده خانه وی را تصاحب می کند. به همین دلیل از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۵ بانکهای آمریکا با شرایط بسیار آسانی اقدام به وام دادن کردند. به ویژه آن افراد کم اعتباری که در شرایط عادی قادر به دریافت وام نبودند قادر به دریافت وام شدند. طبیعی است وقتی قیمت خانه شروع به افزایش می کند، علاوه بر خریدار معمولی مسکن، تقاضای دلالانه برای مسکن نیز افزایش می یابد. همین اتفاق و در سالهای یادشده در آمریکا افتاد. حتی سرمایه دارانی از چهار گوشه جهان از برزیل و جاپان و ناروی و ... به امید فروش مسکن به قیمت بالاتر اقدام به خرید خانه در آمریکا کردند و باعث افزایش بیشتر تقاضا و افزایش بیشتر قیمت مسکن گردید. در نتیجه انبوهی از خانه های ساخته شده بدون تقاضا ماند. چون تقاضای مسکن کاهش یافت قیمت مسکن هم پایین آمد؛ مثلا که کسی خانه ای ۵۰۰ هزار دلاری خریده بود که ۴۷۵۰۰۰ دلار آن وام دریافتی از بانک بود. پس از پرداخت چند قسط مثلا ۲۵۰۰ دلار در ماه، قیمت خانه اش ناگهان به کمتر از ۳۵۰ هزار دلار رسید. این فرد ترجیح می داد که خانه را رها کند و اجازه دهد که بانک خانه را تصاحب نماید تا این که ۱۵۰ هزار دلار ضرر کند وقتی وام گیرندگانی که صدها میلیون نفر هستند اقساط شان را نپرداختند، در نتیجه بانک های بزرگ آمریکایی که غول های بزرگ اقتصادی جهان به شمار می رود، ورشکست گردیدند و این ورشکستگی و عدم ثبات در بازار مالی آمریکا تقاضایی بسیاری از دیگر مواد و کالاهای تولیدی و تجاری را در سراسر دنیا سبب گردید و در نتیجه کارتل های بزرگ جهان با تمام حجم بزرگش به افلاس رسیدند. در نتیجه اولین ورشکست سهام شرکت لمن برادرز بود که به شدت پایین آمد و بیش از ۶۰۰ میلیارد دلار بدهی در تراز حساب خود بالا آورد و ورشکست گردید و برای ممانعت از گسترش بحران این شرکت به بقیه بازار این شرکت با پشتیبانی فدرال رزرو به میزان ۱۳۸ میلیارد دلار از شرکت جی پی مرگان قرض گرفت اما هیچ تاثیری نکرد و کاهش سهام دیگر شرکت های نیز به سرعت در سراسر آمریکا گسترش یافت و در نتیجه ارزش سهام که سرمایه شرکت ها به شدت پایین آمد و قدرت خرید از مردم گرفته شد و ورشکستگی سراسر آمریکا و سپس دیگر کشورهای ثروت مند را گرفت و در نتیجه کارخانه ها از کار افتاد و صدها هزار کارگر در جهان بی کار شدند و ترس و وحشت از افلاس (بیچارگان) در سراسر جهان گسترش یافت؛ زیرا در جهان امروز، پیوندی ناگسستنی درباره امور مالی و اقتصادی، میان آمریکا با اروپا، ژاپن و سایر قطبهای اقتصادی دنیا وجود دارد. برای درک این پیوند عمیق کافی است که به خرید اوراق شرکت های آمریکایی و سرمایه گذاری گسترده در چهل ایالت آمریکا توسط ژاپنی ها و تشکیل روز افزون شرکت های آمریکایی - اروپایی توجه کنیم. بحران مالی پدیدار شده در آمریکا با توجه به این پیوند عمیق مالی و اقتصادی، به سرعت تاثیر منفی خود را در بازارهای مالی و اقتصادی سایر کشورها حتی هندوستان و چین گذاشت. قطب های اقتصادی جهان به دلیل آگاهی از تاثیرات احتمالی بحران مالی آمریکا بر امور مالی و اقتصادی خود، به تکاپو افتاده اند اما اجماع روشنی برای همکاری بین المللی در جهت حل این معضل وجود نداشت و در حقیقت شوک های بزرگ اقتصادی چنان

بود که سیستم هایی این کشورها برای مدتی گیج و مبهوت ماندند و توان چاره جویی فوری را از دست دادند. با توجه به این پیشینه، سؤال اساسی این است که برای برون رفت از این بحران چه باید کرد؟ کارشناسان اقتصادی اکنون به این اجماع رسیده اند که برای برون رفت از این بحران باید تغییر در ساختار مالی آمریکا و دیگر کشورهای زبان دیده وارد شود. البته آمریکا قبلاً در سال های ۱۹۲۹ و ۱۹۳۰ یک بار بحران اقتصادی و مالی سخت و دشواری را پشت سر گذرانده است و این دومین بحران اقتصادی برای کشوری است که حرف اول اقتصاد دنیا را می زند، در آن بحران موج عظیم بیکاری و ورشکستگی، بانک ها و شرکت های بزرگ اقتصادی این کشور را در رکود بی سابقه ای قرار داد. آمریکا به ناچار مجبور تغییر در ساختار اقتصادی خود شد و نتایج مثبتی را در آمریکا و جهان سبب گردید. اکنون نیز همه کارشناسان اقتصادی دنیا و دولت های آمریکا و اروپایی از تغییر و اصلاح نظام فعلی مالی سخن می گویند و نشست بین المللی واشنگتن نیز در واقع گام برداشتن به سوی تغییر و اصلاح ساختار های مالی در آمریکا و دیگر کشورهای ثروت مند است تا از این بحران بتوانند به سلامت عبور نمایند. براساس نظر کارشناسان اقتصادی اولین اقدام عملی متصور در این زمینه ملی کردن بانک ها است و دولت ها باید بانک های خصوصی ورشکسته شده را زیر چتر حمایتی خود در آورده و ملی سازد. اگر این سیاست ها نتیجه مطلوبی در کنترل بحران نداشته باشد آن گاه کشورهایی که به طور مستقیم درگیر این بحران هستند چاره ای جز تعدیل ساختار اقتصادی خود ندارند.

۲-۵- پیشینه پژوهش

در سال های اخیر و به ویژه در نتیجه بحران ها و رسوایی های مالی اخیر، توجه روز افزونی به موضوع کیفیت سود شده است. در این قسمت به پژوهش های خارجی و داخلی انجام شده اشاره می شود.

اهلسون^۱ (۱۹۸۰) نخستین کسی بود که در حوزه پیش بینی ورشکستگی و بحران مالی از مدل رگرسیون لجستیک استفاده کرد. با توجه به این که نمونه وی شامل ۱۰۵ شرکت ورشکسته و ۲۰۵۸ شرکت سالم بود، کار وی جامع ترین پژوهش انجام شده تا آن زمان بود و مدل پیش بینی استخراج شده وی بشرح زیر توانست ورشکستگی شرکت ها را برای سال های اول تا سوم به ترتیب با دقت ۸۵/۱ درصد، ۸۷/۶ درصد و ۸۲/۶ درصد پیش بینی نماید و متغیرهای نسبت بدهی کل به دارایی کل و نسبت سود خالص به مجموع دارایی ها بهترین نسبت های تفکیک کننده در مدل وی بودند.

ژی^۲ (۲۰۰۱) نشان داد ارقام تعهدی غیرعادی نسبت به ارقام تعهدی عادی ثبات کمتری دارند و خود ارقام تعهدی عادی هم نسبت به جریان های نقدی عملیاتی ثبات کمتری دارند. در این پژوهش به بررسی تاثیر ارقام تعهدی غیر عادی و عادی که به عنوان نماینده ای از کیفیت سود می باشد، پرداخته شده است و نتایج حاکی از ارتباط معنادار بین متغیرهای پژوهش می باشد. معیار سنجش ارقام تعهدی در تحقیق ژی با استفاده از مدل دی آنجلو^۳ بوده است.

ریچاردسون و همکاران^۴ (۲۰۰۱) به این نتیجه رسید که اطلاعات ارقام تعهدی در زمینه کیفیت سود در یک بخش خاص از ارقام تعهدی (مثلاً ارقام تعهدی جاری) متمرکز نیست. ارقام تعهدی با استفاده از مدل تعدیل شده جونز سنجیده شده و این پژوهشگر به نتیجه رسید که ارقام تعهدی معیار مناسبی جهت سنجش کیفیت نمی باشد.

یافته های پنمن و ژانگ^۵ (۲۰۰۲) بیان گر این است که حسابداری محافظه کارانه، منجر به کیفیت سود می شود. در این پژوهش از ارقام تعهدی جهت سنجش کیفیت سود استفاده شده و نتایج حاکی از ارتباط مستقیم بین کیفیت سود و محافظه کاری می باشد. کیفیت سود با استفاده از تفکیک جز نقدی و تعهدی سود شناسایی؛ سپس با استفاده از مدل هیلی ارقام تعهدی اختیاری سنجیده می شود.

¹Ohlson

²Xie.

³Deangelo Model.

⁴Richardson et al

⁵Penman and Zhang

چان و دیگران^۱ (۲۰۰۴) رابطه ارقام تعهدی (تفاوت بین سود و جریان های نقدی) را با بازده آینده سهام بررسی کردند و نشان دادند که شرکت های با ارقام تعهدی زیاد در دوره ی بعد از گزارش گری اطلاعات مالی، بازده سهام آنها کاهش می یابد. یک تفسیر از این نتایج این است که شرکت ها با کیفیت سود پایین (یعنی شرکت هایی که ارقام تعهدی بالایی دارند) در دوره ی پس از گزارش گری سود، دچار افت بازدهی می شوند، زیرا سرمایه گذاران به مساله کیفیت سود پایین شرکت ها پی می برند و قیمت سهام را متناسب با آن تعدیل می کنند. چان و همکاران رابطه ارقام تعهدی را با استفاده از مدل جریان های نقدی به پیشنهاد سو^۲ (۱۹۹۹) سنجیده است.

باروا^۳ (۲۰۰۶) در مطالعه ی خود معیارهای اندازه گیری کیفیت سود را، با استفاده از ویژگی های کیفی اطلاعات مالی مندرج در چارچوب نظری هیات تدوین استانداردهای حسابداری مالی، بررسی کرده است. معیار اندازه گیری سود در این تحقیق با استفاده از ایمهاف^۴ (۱۹۸۱) اندازه گیری شده است. نتایج حاصل از بررسی اجزای هر یک از ابعاد کیفیت سود نشان داد، شرکت هایی با مربوط بودن و قابلیت اتکای بالای سود در مقایسه با شرکت هایی که مربوط بودن و قابلیت اتکای سود آنها پایین است، ضریب واکنش سود و قدرت توضیحی رگرسیون قیمت - سود بالاتری دارند.

ترومبتا و ایمپراتور (۲۰۱۴) به بررسی ساختار پویای بحران مالی و اثرات غیر یکنواخت آن بر کیفیت سود در شرکت های تولیدی مادرید اسپانیا پرداخته است. نتایج حاصل از پژوهش نشان می دهد که بین بحران مالی و مدیریت سود غیر یکنواخت رابطه معناداری وجود دارد. در واقع هنگامی که شدت بحران مالی کم باشد، مدیریت سود هم کاهش پیدا می کند و زمانی که بحران مالی در شرایط حاد باشد، مدیریت سود افزایش پیدا می کند.

ولی پور و همکاران (۱۳۹۲) به بررسی تاثیر مدیریت سود و کیفیت سود شرکت های دارای بحران مالی می پردازد. در این پژوهش مدیریت سود در شرکت های دارای بحران مالی و تاثیر آن بر کیفیت سود این شرکت ها در مقایسه با سایر شرکت ها، در طول سال های ۱۳۸۳ الی ۱۳۸۸ مورد بررسی قرار گرفته شده است و از داده های ۳۲ شرکت دارای بحران مالی و ۸۲ شرکت دیگر استفاده شده است. معیار شناسایی شرکت های دارای بحران مالی شمول ماه ۱۴۱ قانون تجارت بوده است. آزمون فرضیه های پژوهش نشان داد که با وجود اعمال بیشتر مدیریت سود در شرکت های دارای بحران مالی، کیفیت سود اندازه گیری شده با هر دو گروه بحران مالی رابطه معناداری دارد.

خواجوی و ناظمی (۱۳۸۴) ارتباط بین کیفیت سود و بازده سهام را با تاکید بر نقش ارقام تعهدی بررسی کردند. بر اساس یافته های تحقیق میانگین بازده سهام شرکت ها، تحت تاثیر میزان ارقام تعهدی و اجزای مربوط به آن قرار نمی گیرند. متغیر کیفیت سود از طریق مدل اصلاح شده جونز اندازه گیری شده و نتایج پژوهش حاکی از عدم ارتباط معنادار بین کیفیت سود و بازده سهام می باشد.

نوروش و مجیدی (۱۳۸۴) در تحقیقی رابطه ی کیفیت سود و هزینه ی سرمایه را در شرکت های بورسی ایران بررسی کردند. نتایج تحقیق نشان داد که در دوره ی مورد آزمون (۱۳۸۲-۱۳۷۸) به استثنای سال ۱۳۷۹ رابطه ی معکوسی بین کیفیت سود و هزینه ی سرمایه وجود دارد. کیفیت سود از طریق جز تعهدی سود که از کسر سود نقدی منهای سود تعهدی به دست می آید، مورد محاسبه قرار گرفته و نتایج نشان داد که بین کیفیت سود و هزینه حقوق صاحبان سهام رابطه معنادار از نوع منفی و معکوسی وجود دارد.

قدیری مقدم و همکارانش (۱۳۸۸) در مقاله ای با عنوان بررسی توانایی مدل های پیش بینی ورشکستگی آلتمن و اهلسون در پیش بینی ورشکستگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار به بررسی موضوع پرداخته اند. هدف این پژوهش، نخست مقایسه دو الگوی پیش بینی ورشکستگی آلتمن و اهلسون متناسب با شرایط محیطی ایران و دوم ارائه مدل آماری مناسب جهت پیش بینی نسبتاً دقیق ورشکستگی شرکت ها در یک، دو و سه سال قبل از رویداد بحران مالی شرکت ها می باشد تا

¹Chan et al

²Soo.

³Braua.

⁴Imhoff.

بتوان با استفاده از مدل مزبور وضعیت مالی شرکت ها و همچنین موضوع تداوم فعالیت آنها را بررسی و موجب ارتقاء کیفی تصمیم گیری سهامداران و ذینفعان مربوطه گردند.

پورحیدری و همکارانش (۱۳۸۹) در پژوهش خود تحت عنوان پیش‌بینی بحران مالی شرکت‌ها با استفاده از مدل مبتنی بر تابع تفکیکی خطی به بررسی متغیرهای حایز اهمیت در پیش‌بینی بحران مالی و ورشکستگی شرکت‌ها پرداخته و مهمترین متغیرهای مالی در پیش‌بینی بحران مالی را شناسایی کرده‌اند. پس از شناسایی مهمترین متغیرهای پیش‌بینی ورشکستگی، مدلی برای پیش‌بینی بحران مالی و ورشکستگی شرکت‌ها ارائه شده و قدرت پیش‌بینی آن مورد آزمون قرار گرفته شده است. برای شناسایی مهمترین متغیرهای حایز اهمیت در پیش‌بینی بحران مالی و ورشکستگی شرکت‌ها، از مدل تابع تفکیکی خطی استفاده شده و مدلی ۹ متغیره طراحی و ارائه شده است. این نسبت‌ها شامل نسبت سود قبل از بهره و مالیات به دارایی‌ها، نسبت سود انباشته به دارایی‌ها، نسبت سرمایه در گردش به دارایی‌ها، نسبت حقوق صاحبان سهام به بدهی‌ها، نسبت سود قبل از بهره و مالیات به فروش، نسبت دارایی‌های جاری به بدهی‌های جاری، نسبت سود خالص به فروش، نسبت بدهی‌ها به دارایی‌ها و اندازه شرکت بوده است. توانایی پیش‌بینی مدل، با استفاده از اطلاعات شرکت‌های دارای بحران مالی و شرکت‌های فاقد بحران مالی ارزیابی شده است و نتایج بررسی نشان می‌دهد که تا پنج سال قبل از بحران مالی می‌توان با استفاده از مدل با دقت نسبتاً بالا آن را پیش‌بینی نمود.

۳- مدل و فرضیه‌های تحقیق

هدف اصلی پژوهش حاضر ارزیابی کیفیت سود شرکت های تولیدی بزرگ در زمانی که دچار بحران مالی بین المللی شده اند، می باشد، لذا فرضیه های پژوهش پیرامون بررسی اثر بحران مالی بین المللی بر کیفیت سود به شرح زیر می باشد.

- تشدید بحران مالی باعث افت کیفیت سود شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده است.
- تقلیل بحران مالی باعث بهبود کیفیت سود شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده است.

۴- متغیرها و مدل پژوهشی

۴-۱- متغیر وابسته

کیفیت سود (**Earnings quality**): در این پژوهش جهت سنجش کیفیت سود؛ مطابق با پژوهش بخردی نسب و ژولانژاد (۱۳۹۴) به شرح زیر برآورد شده است.

رابطه (۱)

$$TA_i = \lambda_1 (\Delta Sales_i - \Delta AR_i) + \lambda_2 PPE_i + \varepsilon_i$$

در مدل فوق:

TA: کل ارقام تعهدی که از طریق محاسبه تغییر در دارایی‌های جاری غیر نقدی منهای تغییر در بدهی‌های جاری منهای استهلاک تعریف می‌شود.

$\Delta Sales_i$: عبارت از تغییرات در خالص فروش برای شرکت.

ΔAR_i : تغییرات در حساب‌های دریافتی.

PPE_i : مبلغ اموال، دارایی‌ها و تجهیزات شرکت.

به این ترتیب مبلغ باقیمانده در معادله رگرسیون یعنی ε_i کیفیت سود را نشان خواهد داد. لازم به ذکر است هرچه میزان ارقام تعهدی اختیاری بیشتر باشد، کیفیت سود کمتر است.

برای تجزیه و تحلیل و تخمین متغیر وابسته، مدل این رابطه به صورت مقطعی برای بازه زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۳ به صورت تفکیکی و جداگانه برازش شده است. به عبارتی داده‌ها به صورت مقطعی برای هر سال جداگانه وارد نرم افزار شده و طی ۶ بار این فرآیند تکرار شد و نخست مدل کیفیت سود برای سال ۱۳۸۵ و پس از آن سال ۱۳۸۶ و الی آخر تا سال ۱۳۹۳ برازش و

سپس باقی مانده مدل در هر سال، به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. در هر سال ۱۲۰ پسماند استخراج شد و در مجموع ۱۰۸۰ باقی مانده در مدل اصلی پژوهش بکار گرفته شده است.

۲-۴- متغیر مستقل

بحران مالی بین المللی (GFC): بحران مالی بین المللی که به عنوان متغیر مستقل می باشد. در این پژوهش به استناد مطالعات کورت و آتماکا (۲۰۱۱)، حبیب و همکاران^۱ (۲۰۱۱) و یاتریدیس و دیمیتراس^۲ (۲۰۱۳) به منظور اندازه گیری متغیر بحران مالی جهانی، در صورتی که اطلاعات مالی شرکت، مربوط به دوره بحران مالی جهانی باشد (سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۰) عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر منظور می شود. کلینچ و وی^۳ (۲۰۱۱) معتقد هستند که بحران مالی در سه ماهه آخر ۲۰۰۷ آغاز شده است؛ بنابراین فرض می شود که تأثیرات بحران مالی از سال ۲۰۰۸ نمایان شده است (کامیابی و همکاران، ۱۳۹۲).

۳-۴- متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت (SIZE): اندازه شرکت که برابر لگاریتم کل دارایی ها ترازنامه است.
اهرم مالی (LEVERAGE): اهرم مالی که برابر جمع کل بدهی ها به کل دارایی هاست.
زیان دهی (LOSS): متغیر مجازی زیان دهی شرکت ها می باشد. در صورتی که شرکت در دوره قبل زیان دیده باشد، عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر تعلق می گیرد.
رشد فروش (GROWTH): رشد فروش که از نسبت فروش سال قبل به سال جاری بدست می آید.
بازده دارایی ها (ROA): بازده دارایی ها که برابر نسبت سود خالص به کل درایی های ترازنامه است.

۴-۴- مدل پژوهشی

برای بررسی فرضیه های پژوهش که مرتبط با متغیر وابسته کیفیت سود و متغیر مستقل بحران مالی جهانی است، از مدل زیر استفاده می شود:

رابطه (۲)

$$EQ_{it} = \alpha_0 + \beta_1 GFC_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEVERAGE_{it} + \beta_4 LOSS_{it} + \beta_5 GROWTH_{it} + \beta_6 ROA_{it} + \epsilon_{it}$$

که در مدل فوق:

EQ: کیفیت سود

GFC: بحران مالی بین المللی

SIZE: اندازه شرکت

LEVERAGE: اهرم مالی

LOSS: زیان دهی

GROWTH: رشد فروش

ROA: بازده دارایی

۴- روش تحقیق

۴-۱- جامعه آماری و روش نمونه گیری

شرط لازم برای انجام هر پژوهشی در دسترس بودن اطلاعات است. در وضعیت کنونی ایران، اطلاعات مربوط به شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در دسترس است. همچنین با توجه به معیارها و ضوابطی که سازمان بورس اوراق بهادار

¹ Habib and others.

² Iatridis and Dimitras.

³ Clinch and Wei.

برای پذیرش، ادامه فعالیت و نحوه گزارشگری شرکت‌ها تعیین کرده است، اطلاعات مربوط به شرکت‌های عضو بورس از کیفیت بالاتری برخوردار بوده، منسجم‌تر و همگن‌تر است؛ بنابراین قلمرو مکانی پژوهش حاضر، بورس اوراق بهادار تهران است. همچنین، قلمرو زمانی مورد مطالعه از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۳ می‌باشد.

نمونه آماری شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که از شرایط زیر برخوردار باشند:

- ۱- شرکت‌هایی که جزو شاخص ۳۰ شرکت بزرگ در بورس اوراق بهادار تهران باشند.
- ۲- شرکت‌هایی که تا قبل از سال ۱۳۸۵ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند.
- ۳- شرکت‌هایی که از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۳ در بورس تهران حضور داشته باشند.
- ۴- شرکت‌هایی که پایان سال مالی آنها ۲۹ اسفند ماه باشند.
- ۵- شرکت‌هایی که تغییر سال مالی نداشته باشند.
- ۶- شرکت‌هایی که داده‌های مورد نظر آنها در دسترس باشند.
- ۷- شرکت‌هایی که جزء بانک‌ها و مؤسسه‌های مالی (شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری مالی، شرکت‌های هلدینگ، بانک‌ها و لیزینگ) نباشند.
- ۸- فعالیت شرکت‌های نمونه، تولیدی باشد.

۴-۲- شناسایی شرکت‌های تولیدی بزرگ در بورس اوراق بهادار تهران

در نهایت شرکت‌های تولیدی بزرگ بر اساس شاخص ۳۰ شرکت بزرگ در بورس اوراق بهادار تهران شناسایی و انتخاب می‌شوند. همانطور که از اسم شاخص ۳۰ شرکت بزرگ مشخص است، این شاخص سطح عمومی قیمت سهام ۳۰ شرکت بزرگ را نشان می‌دهد. ۳۰ شرکت بزرگ، شرکت‌هایی هستند که ارزش بازار آنها در مقایسه با سایر شرکت‌ها بیشتر است. ارزش روز از طریق ضرب قیمت روز سهام یک شرکت در تعداد سهام‌های منتشر شده‌ی آن شرکت بدست می‌آید.

اما مزیت شاخص ۳۰ شرکت بزرگ در مقایسه با سایر شاخص‌های بورس در این مهم است که شاخص ۳۰ شرکت بزرگ این است که نواسانات قیمت سهام شرکت‌هایی را نشان می‌دهد که اگر چه از نظر تعداد تنها ۳۰ شرکت هستند اما عملاً بیش از ۶۵٪ ارزش کل بورس را به خود اختصاص داده‌اند و بنابراین هرگونه تغییر در قیمت سهام این شرکت‌ها می‌تواند تاثیر بسیار زیادی بر تغییرات شاخص کل و همچنین میزان بازدهی سهامداران داشته باشد. لازم به ذکر است فهرست ۳۰ شرکت بزرگ بورس هم مثل ۵۰ شرکت فعال تر بورس هر ۳ ماه یک بار بازنگری می‌شود. نماد این ۳۰ شرکت بزرگ عبارتند: اخابر، پارسان، تاپیکو، حکشتی، خودرو، رانفور، رمپنا، شبندر، شپهرن، شپدیس شپنا، شخارک، فارس، فخور، فملی، فولاد، کچاد، کگل، همراه، وبانک، وبصادر، وبملت، وپارس، وپاسار، وتجارت و صندوق، وغدیر، وکار، ومعادن، ونوین.

۴-۳- روش پژوهشی

روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای می‌باشد. داده‌های مورد نیاز جهت محاسبه متغیرهای پژوهش، از بانک اطلاعاتی، آرشیوهای دستی موجود در کتابخانه‌ی سازمان بورس اوراق بهادار و سایت اینترنتی مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی- سازمان بورس اوراق بهادار و همچنین صورت‌های مالی موجود در سایت codal.ir بدست می‌آید. همچنین پس از جمع‌آوری داده‌هایی که برای انجام تحقیق مورد نیاز است، انتخاب ابزاری مناسب به منظور محاسبه و تجزیه و تحلیل اطلاعات مربوط به متغیرها اهمیت خاصی دارد. به منظور انجام محاسبات و آماده نمودن داده‌ها به اطلاعات مورد نیاز تحقیق و همچنین تجزیه و تحلیل آن‌ها، از نرم‌افزار Eviews8 استفاده شده است. یکی از مواردی که بایستی در مورد جمع‌آوری داده‌ها به آن توجه کرد، روایی ابزارهای گردآوری داده‌ها است. منظور از روایی ابزار گردآوری داده‌ها این است که ابزارها بتوانند واقعیت‌ها را به خوبی نشان دهد. از آنجا که ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش، بانک‌های اطلاعاتی تهیه شده توسط سازمان بورس اوراق بهادار تهران و یا کتابخانه‌ی سازمان بورس اوراق بهادار تهران است؛ لذا می‌توان به روایی ابزارهای گردآوری داده‌ها اعتماد نمود.

۵- یافته‌های پژوهش

تکیه بر نتایج آماری بدون توجه به پیش فرض‌های مدل رگرسیون از اعتبار چندانی برخوردار نیست و نمی‌توان از آن برای تصمیم‌گیری‌ها استفاده کرد؛ بنابراین در این پژوهش برای رسیدن به اهداف تدوین شده نیاز است داده‌های گردآوری شده تخمین زده و از مدلی استفاده گردد که این اهداف و رابطه آن‌ها را بیان نماید، اما برای تجزیه و تحلیل داده‌های هر یک از مدل‌های بیان شده نیاز است قبل از پردازش آنها و آزمون فرضیه‌ها، فرض کلاسیک مدل آزمون شود. یکی از فرض کلاسیک آماری همسانی واریانس باقی مانده‌ها است که از فرضیه‌های اساسی هر رابطه محسوب می‌شود، همچنین لازم است آزمون‌های آماری لازم برای تبیین نوع داده‌ها انجام گیرد تا مشخص گردد که داده‌ها به صورت تابلویی است یا تلفیقی و در صورتی که نوع داده‌ها تابلویی تشخیص داده شد، باید نوع اثرات آن مشخص گردد. برای بررسی فرض ناهمسانی واریانس در این پژوهش، از آزمون وایت استفاده شده که نتایج آن در جدول (۱) ارائه شده است:

جدول (۱): نتایج مفروضات رگرسیونی

آزمون هاسمن		آزمون F لیمر		آزمون ناهمسانی واریانس		مدل
آماره آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	سطح معناداری	مدل پژوهشی
۳۶.۸۱	۰.۰۰۰۰	۲.۱۹	۰.۰۰۰۱	۳.۱۴	۰.۰۰۱۱	مدل پژوهشی

نتایج مندرج در جدول (۱) نشان می‌دهد که آماره احتمال محاسبه شده در آزمون وایت برای مدل پژوهش از سطح خطای ۰/۰۵ کمتر است که نشان از ناهمسانی واریانس بوده و روش تخمین این مدل‌ها به صورت رگرسیون مربعات تعمیم یافته می‌باشد. در ارتباط با نوع تخمین داده‌ها، نتایج آزمون F لیمر برای مدل پژوهش کمتر از سطح ۰/۰۵ می‌باشد که بر مبنای این نتایج فرض صفر آزمون مبنی بر تلفیقی بودن داده‌ها رد شده و داده‌ها به صورت تابلویی تخمین زده می‌شود. با توجه به آزمون F لیمر، لازم است آزمون هاسمن برای تعیین نوع داده‌های تابلویی انجام گیرد. همان‌طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود نتیجه آزمون هاسمن برای مدل پژوهش نشان می‌دهد که مقدار معناداری در آزمون هاسمن کمتر از ۵ درصد می‌باشد، در نتیجه این مدل بر روی متغیر مورد نظر بر اساس رویکرد داده‌های تابلویی با اثرات ثابت تخمین زده می‌شود، در ادامه با در نظر گرفتن نتایج پیش‌آماری به تخمین مدل اصلی پژوهش پرداخته می‌شود.

جدول (۲): نتایج مدل رگرسیونی

EQ _{it} =α ₀ +β ₁ GFC _{it} +β ₂ SIZE _{it} +β ₃ LEVERAGE _{it} +β ₄ LOSS _{it} +β ₅ GROWTH _{it} +β ₆ ROA _{it} +ε _{it}					
p_Value	آماره t	خطای استاندارد	ضریب برآورد شده	نماد متغیر	نام متغیر
۰/۰۲۸۲	-۲/۲۱۳۱	۸/۱۲۷۵	-۱/۱۳۹۴	GFC	بحران مالی بین‌المللی
۰/۰۰۰۰	-۴/۳۹۰۵	۴/۱۲۲۶	-۱/۱۳۸۷	SIZE	اندازه شرکت
۰/۰۰۸۰	-۲/۶۸۴۸	۲/۱۳۴۶	-۶/۱۳۶۰	RAGELEVE	اهرم مالی
۰/۰۴۵۲	-۲/۰۱۷۱	۳/۱۱۲۶	-۶/۱۱۵۷	LOSS	زیان دهی
۰/۰۰۶۵	-۲/۷۵۴۳	۴/۱۱۷۵	-۱/۱۲۳۱	GROWTH	رشد فروش
۰/۰۰۱۹	-۳/۱۵۹۵	۳/۱۳۵۲	-۱/۱۴۱۲	ROA	بازده دارایی‌ها

۰/۰۰۰۰	۴/۷۹۳۲	۸/۱۳۰۶	۳/۱۴۸۷	C	عرض از مبدأ
۰/۳۴	ضریب تعیین	۰/۰۰۰۰	معناداری آماره F		آماره F: ۲/۴۶
		۲۰	تعداد مشاهدات	۱/۸۵	آزمون دوربین واتسون

بر اساس نتایج آزمون F لیمر، مدل پژوهش بر اساس رویکرد داده‌های تلفیقی تخمین زده شد. نتایج حاصل از تخمین این مدل در جدول (۲) ارائه شده است که تاثیر بحران های مالی بین المللی بر کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران را آزمون می‌کند. از طرفی سطح معناداری به دست آمده برای متغیرها کوچکتر از سطح آزمون ۰/۰۵ می باشند. همچنین ملاحظه مقدار آماره دوربین واتسون نیز مؤید این مطلب است که بین اجزاء اخلاص خودهمبستگی وجود ندارد، زیرا این مقدار در فاصله ۱ و ۳ قرار دارد.

۶- نتایج فرضیه‌های پژوهش

همان گونه که در نگاره (۲) مشاهده می‌شود، سطح معناداری برای متغیر بحران مالی برابر است با (۰/۰۲۸۲) که از سطح خطای ۰/۵ کمتر می‌باشد. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که بحران مالی بر کیفیت سود در سطح اطمینان ۹۵٪ اثر گذار است. از طرفی ضریب متغیر بحران مالی (-۱.۹۴) حاکی از ارتباط معکوس بین بحران مالی و کیفیت سود می‌باشد. منفی بودن این ضریب حکایت از شناسایی با تاخیر اخبار خوب و شناسایی به هنگام اخبار بد یا بحران مالی می‌باشد؛ به عبارت دیگر با تشدید بحران مالی در بین شرکت های بورسی، کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران کاهش (افت) پیدا می‌کند. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که تشدید بحران مالی باعث افت کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده است و با توجه به ضریب متغیر بحران مالی تشدید بحران مالی باعث افت کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده است. پس همانطور که عنوان شد فرضیه اول پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال بود که آیا تشدید بحران مالی باعث افت کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده است یا خیر؟ برای بررسی فرضیه اول پژوهش هدف نبود تاثیر معکوس و معنی دار بحران مالی بر کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران به عنوان فرضیه صفر انتخاب و عکس فرضیه صفر به عنوان فرضیه مقابل در نظر گرفته شد که با توجه به منفی بودن ضریب بحران مالی فرضیه اول تایید می‌شود. همچنین فرضیه دوم پژوهش تایید و با تشدید بحران مالی در بین شرکت های بورسی، کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران کاهش (افت) پیدا می‌کند. از این رو می‌توان نتیجه گرفت که تشدید بحران مالی باعث افت کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده است و با توجه به ضریب متغیر بحران مالی تشدید بحران مالی باعث افت کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده است.

۷- بحث و نتیجه‌گیری

آزمون فرضیه اول پژوهش رابطه تشدید بحران مالی و افت کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران را مورد بررسی قرار داد. بر اساس نتایج به دست آمده بین بحران مالی و کیفیت سود رابطه معناداری وجود دارد. از طرفی ضریب متغیر بحران مالی حاکی از ارتباط معکوس و منفی بین بحران مالی و کیفیت سود می‌باشد؛ به عبارت دیگر با تشدید بحران مالی در بین شرکت های بورسی، کیفیت سود افت پیدا می‌کند. در نتیجه تشدید بحران مالی باعث افت کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده است. همچنین آزمون فرضیه دوم پژوهش رابطه تقلیل بحران مالی و بهبود کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران را مورد بررسی قرار داد. بر اساس نتایج به دست آمده بین بحران مالی و کیفیت سود رابطه معناداری وجود دارد. از طرفی ضریب متغیر بحران مالی حاکی از ارتباط معکوس و منفی بین بحران مالی و کیفیت سود می‌باشد؛ به عبارت دیگر با تقلیل بحران مالی در بین شرکت های بورسی، کیفیت سود بهبود پیدا می‌کند. در نتیجه تقلیل بحران مالی باعث بهبود کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده است. نتایج پژوهش حاضر با پژوهش ولی پور و همکاران (۱۳۹۲) همخوانی و مطابقت ندارد ولی با پژوهش ترومبتا و ایمپراتور (۲۰۱۴) همخوانی دارد. ترومبتا و ایمپراتور

(۲۰۱۴) به این نتیجه رسید که بحران های مالی بین الملل بر کیفیت سود اثر قابل ملاحظه ای ندارد. به صورت کلی نتایج فرضیه های پژوهش نشان داد که تشدید (تقلیل) بحران مالی باعث افت (بهبود) کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده است؛ به عبارت دیگر نتایج حاکی از آن است که تشدید بحران مالی باعث افت کیفیت سود و تقلیل بحران مالی باعث بهبود کیفیت سود در شرکت های تولیدی بزرگ در ایران شده است. به عبارتی در زمانی که بحران های مالی اقتصاد این مرز و بوم را احاطه کرده است، کیفیت سود مدیران شرکت های بورسی کاهش پیدا می کند. وایت^۱ (۲۰۰۳) کیفیت سود را میزان محافظه کاری اعمال شده در سود گزارش شده می داند. پس مدیران طی این بازه زمانی می کوشند که از رفتار محافظه کارانه در گزارشات مالی خود استفاده کنند. با توجه به این که کیفیت سود گزارش شده برای سرمایه گذاران از اهمیت ویژه ای برخوردار است، به خریداران سهام و سرمایه گذاران در سهام شرکت های بورسی پیشنهاد می شود که در صورتی که در هنگام وضعیت های بحرانی از لحاظ اقتصادی و شرایط بحران مالی برای شرکت ها قصد سرمایه گذاری دارند، مطمئن باشند که کیفیت اطلاعات گزارش شده از درصد بالایی برخوردار بوده و هماهنگی کامل بین شرکت و مدیران وجود دارد. فلذا می توانند معیار یا معیارهای دیگری بجز کیفیت سود را برای مقایسه شرکت ها جهت خرید سهام و سرمایه گذاری انتخاب کنند. همچنین در بررسی مطالعه حاضر سنجش متغیر بحران مالی یکی از دشوارترین مراحل سخت این پژوهش بوده است. در این پژوهش به پیروی از پژوهش کامیابی و همکاران (۱۳۹۲) از متغیر موهومی جهت سنجش بحران مالی استفاده شده است. قدر مسلم اندازه گیری بحران مالی با هر معیار و مکانیسم دیگری شاید نتایج پژوهش را تغییر دهد و نتایج متفاوتی از نتایج فعلی حاصل شود. لذا محققین باید جهت اندازه گیری بحران مالی جنبه احتیاط را رعایت کنند.

منابع

۱. اسماعیلی ش. ۱۳۸۶. کیفیت سود. ماهنامه حسابداری، شماره ۱۸۴.
۲. ایزدی خواه ن، رسائیان الف، ۱۳۸۸. سازوکار نظام راهبری شرکتی و کیفیت سود. مجله پژوهش های تجربی حسابداری مالی، شماره ۱ ص ۵۱.
۳. بخردی نسب، وحید و ژولانژاد، فاطمه (۱۳۹۴). تاثیر ارقام تعهدی بر شاخص SA. ماهنامه پژوهش های مدیریت و حسابداری. شماره پانزده و شانزده؛ شهریور و مهرماه ۱۳۹۴.
۴. پورحیدری الف، کوپائی حاجی م. ۱۳۸۹. پیش بینی بحران مالی شرکت ها با استفاده از مدل مبتنی بر تابع تفکیکی خطی.
۵. خواجوی ش، ناظمی الف. ۱۳۸۴. بررسی ارتباط بین کیفیت سود و بازده سهام با تاکید بر نقش ارقام تعهدی در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی های حسابداری و حسابرسی، سال دوازدهم، شماره ۴۰ تابستان، ص ۶۰-۳۷.
۶. خوش طینت م، اسماعیلی ش. ۱۳۸۵. بررسی رابطه بین کیفیت سود و بازده سهام. فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۱۲ و ۱۳، ص ۵۶-۲۷.
۷. سجادی ح. محمدی ک. ۱۳۸۹. مفهوم کیفیت سود و روش های ارزیابی آن. www.jit.blogfa.com
۸. شباهنگ ر. ۱۳۸۱. نظریه حسابداری. تهران. مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی. جلد دوم.
۹. ظریف فرد، جهانخانی، ۱۳۷۸، شناسایی و تحلیل عوامل مرتبط با ارزیابی کیفیت سود بنگاههای اقتصادی ایران، پایان نامه دکتری، دانشگاه تهران.
۱۰. عطایی الف، عزیز نژاد ص. ۱۳۸۷. بحران مالی جهانی و آثار آن بر اقتصاد ایران. گزارش منتشر نشده دفتر مطالعات اقتصادی (گروه بازار مالی)، مجلس شورای اسلامی.
۱۱. قدیری مقدم الف، غلامپور فرد م، نصیرزاده ف. ۱۳۸۸. بررسی توانایی مدل های پیش بینی ورشکستگی آلتن و اهلسون در پیش بینی ورشکستگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار. مجله دانش و توسعه، شماره ۲۸.

¹ White.

۱۲. کامیابی ی، ملکیان الف، نبویان م. ۱۳۹۲. بررسی تأثیر بحران مالی جهانی بر نسبت های نقدینگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. یازدهمین همایش ملی حسابداری ایران، مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد.
۱۳. مهاجری پ. ۱۳۸۸. تأثیر بحران مالی ۲۰۰۸ بر قیمت نفت خام و ساختار بازار جهانی نفت. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی.
۱۴. مهران س، کرمی غ، ساسانی ع، اسکندری ق. ۱۳۹۲. رابطه هزینه حقوق صاحبان سهام با کیفیت سود شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (بر اساس رویکرد مقایسه ای شرکت های با کیفیت سود بالا و کیفیت سود پایین). پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، دانش حسابرسی. شماره ۵۰.
۱۵. ولی پور، هاشم. طالب نیا، قدرت الله، جوانمرد، علی. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر مدیریت سود بر کیفیت سود شرکت های دارای بحران مالی، مجله دانش حسابرسی، سال ۴، ش ۱۲، ص ۷۵ تا ۱۰۳.
۱۶. نوروش الف، مجیدی ر. ۱۳۸۴. بررسی رابطه بین کیفیت سود وهزینه سرمایه در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، حسابداری برق، شماره ۴۳.
17. Basu. 1997. The conservatism principle and asymmetric timelines of earnings. *Journal of Accounting Earning & Economics*, Vol. 24, pp: 3-37.
18. Badertscher, B.A., Burks, J., Easton, P., 2010. A Convenient Scapegoat: Fair Value Accounting by Commercial Banks during the Financial Crisis. University of Notre Dame Working Paper.
19. Beneish, M.Vagus,M. (2012)."insider trading, earning quality, and accrual mispricing ", the accounting review,Vol.77,No.4, pp.755-791.
20. Barth,M., & Landsman W. (2010). How did financial reporting contribute to the financial crisis? *European Accounting Review*, 19(3), 399-423
21. Braua A. 2006. using the FASB qualitative characteristics in earning quality measures. pro Quest information and learning company, UMI number. 3208143.
22. Clinch, G. Wei,Z. (2011). The Association Between Earnings and Returns and Macroeconomic Performance: Evidence from Australia,the US and China. *Australian Accounting Review*,Vol. 21, No. 56 Issue 1,2011. PP. 54-63.
23. Chan K. Chan L. Jegadeesh N. Lakinishok J. 2004. earnings quality and stock returns, working paper university of Illinois at urbana –champaign-department of finance,p.50
24. Desai H. Bhattacharya N. Venkataraman K. 2009. Earnings Quality and Information Asymmetry, available at www.ssrn.com.
25. Hicks J. 1939. Value and Capital. Oxford, UK: University Press.
26. Iatridis, George. and Dimitras, Augustinos I. (2013), " Financial crisis and accounting quality:Evidence from five European countries", *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*, 29, pp. 154-160.
27. Krejcie,. R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities, *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
28. Kurt S. and Atmaca M. 2011. The Effect of 2008 Global Financial Crisis on Financial Ratios Of Istanbul Stock Exchange Food Enterprises, *Journal of Money, Investment and Banking*, ISSN 1450-288X, pp. 59-69.
29. Laux, C., Leuz, C., 2009. The crisis of fair-value accounting: making sense of the recent debate. *Account. Organ. Soc.* 34 (6-7),826-834.
30. Leuz, C., D. Nanda, and P. Wysocki (2003), 'Earnings Management and Investor Protection: an International Comparison', *Journal of Financial Economics*, Vol. 69, No. 3 (September),pp. 505-527.

31. Marco T, Claudia I. 2014. The dynamic of financial crises and its non-monotonic effects on earnings quality. journal homepage: www.elsevier.com/locate/jaccpubpol. J. Account. Public Policy, 33: 205-232.
32. Magnan M., & Markarian G. (2011). Accounting, governance and the crisis: Is risk the missing link? *European Accounting Review*, 20(2), 215–231
33. Ohlson James A. Spring 1980 Financial ratios and the probabilistic prediction of bankruptcy. *Journal of Accounting Research*, Vol. 18 no. 1 p. 131-109.
34. Penman S Zhang X. 2002. accounting conservatism, the quality earnings, and stock returns, the accounting review, Vol.77No.2, pp.237-264.
35. Plantin, G., H. Sapra, and H. S. Shin. 2008. Marking to Market: Panacea or Pandora's Box? *Journal of Accounting Research* 46 (2):435-460.
36. Rayball L.S. 2004. Earning quality in UK Private firms comparative loss recognition time lines *Journal of Accounting and Economics*, April.
37. Revsine, L.Collin, D.Johnson,B. (1999). " financial reporting and analysts", prentice hall, upper saddle reiver, new jersey, p.988.
38. Richardson S. Sloan R. Soliman M. Tuna I. 2002. information in accruals about the quality of earnings, working paper university of Michigan business school, ann arbor, p49-61.
39. Richardson,S. (2003). " earnings quality and short sellers", supplement accounting horizons,pp.49-61.
40. Ryan, S.G., 2008. Accounting in and for the subprime crisis. *Account. Rev.* 83 (6), 1605–1638.
41. Siegel Joel G. 1982. The quality of earning concept–A Survey. *Financial Analysts journal*, March– April.
42. Trombetta, M. &Imperatore. C. (2014). “The dynamic of financial crises and its non-monotonic effects on earnings quality”, *Journal of Account. Public Policy*, 33, pp 205–232.
43. Turner, L., 2008. Banks want to shoot the messenger over fair value rules. *Financial Times* 17.
44. Xie H. 2001. the mispricing of abnormal accruals, the accounting review, Vol.76, No3. pp. 357-373.

The Impact of the International Financial Crisis against Iran on Earnings Quality Manufacturing Companies (Evidence from listed on Tehran Stock Exchange)

Vahid Bekhradi nasab¹, Seyed Mojtaba Ahmadi²

¹ Graduate of Master Accounting, Isfahan University of Technology Employee

² Graduate of Master Accounting, Department of Accounting, Khorasgan (Isfahan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

---

Abstract

Quality of Reported Earnings for investors is of special importance. Investors interested in investment estimate your future benefits so that they can make a profit on future cash as well as shares judge. In this study, The impact of international financial crisis of the world against Iran on earnings quality large iran manufacturing companies, have been studied. If the financial information company, is related to the worldwide financial crisis period (2009 to 2012), the variable used two penalties and then the impact of these variables on earnings quality is measured. Earnings quality based on past performance, according to research by bekhradi nasab and zholan nezhad (2016) explained reforms. To test this hypothesis, data from large manufacturing companies in Iran during the period of 9 years, since the beginning of 2007 - 2015 and multivariate regression analysis combined data is used. Hypothesis testing shows that the hypotheses were confirmed. In fact, evidence suggests that it is important that the intensification of the financial crisis caused a drop in earnings quality in large manufacturing companies in Iran and the reduction of the financial crisis in Iran is causing a large manufacturing quality improvement of corporate profits.

Keywords: Earnings, Earnings Quality, the international financial crisis, Accruals, Unexpected Accruals

---